

Rubriek over familie- en boerderijnamen door Henk Harmsen voor suggesties en aanvullingen (05437) 72603

Voor deze rubriek zoeken we contact met amateur-genealogen, die enige vordering hebben gemaakt met hun stamboom, samenstellers, medewerkers en eigenaren van familieboeken. Meld u zich via het hierbij vermelde telefoonnummer. Of wilt u uw eigen naam graag uitgezocht zien, dan kunt u dat ook doorgeven. We plaatsen dan een oproep of gaan bij de Ned. Genealogische Vereniging te rade om naamgenoten te zoeken die er meer van weten.

Ankersmid smeedde ankers aan de IJssel

788 12-11-94

De boerderij Ommenoord in de Velswijk heeft een „naam met een verhaal“. Dit verhaal wil dat het huis aan de Hoegenstraat 1 rond 1870 verkocht moest worden, omdat de vorige eigenaar aan de fles was geraakt. Het was in de tijd dat er stevig alcohol werd genuttigd. Maar de verkopende partij was, ofschoon hij financieel totaal aan de grond zat, nog weinig toeschietelijk en zelfs onredelijk tegenover de kopers. Er kwam nog een oort jenever aan te pas om de man over te halen afstand te doen van zijn pand. Bij het zien van dit geestrijk vocht zwichtte de man schielijk voor het hem gedane bod. Vandaar de naam „Om 'n oort“, later verbastert tot Ommenoord. Op een kadasterkaart van de Velswijk van 1899 is de naam Ommenoord al vermeld, naast hoeven zoals Hammink en Oud Schooltink. Ommenoord wordt nu bewoond door het echtpaar Menting-Ankersmit.

Verspreid

De naam Ankersmid/tt komt in de Achterhoek sterk verspreid voor. De meeste nazaten worden met een t geschreven: Ruurlo (winkel voor woninginrichting), Hummelo, Toldijk, Gendringen, Ulf, Varsseveld, Aalten, Lichtenvoorde, Westendorp, Terborg, Doetinchem en Sinderen (tuinbouwmechanisatiebedrijf). Met zowel d als t zien we de naam opduiken in Zelhem en Hengelo. De nazaten van Willem Ankersmit uit Zelhem (Velswijk), geboren 1902 en getrouwd met Hendrika Maria Berentsen, hebben bij

Het 'nest' van de familie Ankersmit aan de Hummeloseweg in Zelhem, waar Bernard Ankersmid en Anna de Gier woonden. (Foto Hans Groene)

gelegenheid van een reünie in juni 1986 een stamboom opgesteld. Deze begint -wat Ankersmit betreft- met de slachter (dus geen smid of botenbouwer) Peter Ankersmid uit Doesburg, geboren 1785, gehuwd met Hendrika Schoelenburg. De man trok naar Hengelo, want daar overleed hij in 1828. In rechte lijn volgen Hubertus Ankersmid (metselaar, Hengelo 1820- Zelhem 1886, gehuwd met Hendrika Janssen), Bernardus Ankersmit (boer in Zel-

hem, 1867-1937, gehuwd met Johanna Grada de Gier) en dan volgt de genoemde opa Willem, die enkele jaren geleden overleed en gehuwd was met Hendrika Maria Berentsen. Willem Ankersmit woonde op „Ommenoord“ in de Veldwijk. Maar het oudere stamhuis, het 'nest' van de Velswijks/Zelhemse Ankersmits, staat aan de Hummeloseweg 55. Hier woonde voorheen Chris Ankermit, broer van Willem. Ook deze is enkele jaren geleden overle-

den. Nu wonen op dit oude maar naamloze stamhuis Henk (47) en zijn zuster Marietje Ankersmit.

Botenbouw

Doesburg schijnt wel de oude bakermat te zijn. Hier bestond tot voor enige jaren nog de botenwerf Ankersmit. De oude familie-traditie wil dat hier vroeger ook de benodigde scheepsankers werden gesmeed, wat meteen de naam verklaart. In Deventer bestaat trouwens nog steeds een bo-

tenwerf Ankersmit aan de Hanze-weg en de IJssel. Adrie Ankersmit vertelt dat de grootvader van haar man Hans, Andries, in 1937 uit Doesburg is weggegaan om in Deventer voor zichzelf te beginnen. Aanleiding was wat onenigheid met de vrouwen in de familie. In Deventer bestaat ook nog een textieltak Ankersmit, maar die is voor zover bekend niet rechtstreeks verwant met de botenbouwers.

Over de Doesburgse Ankersmits hopen we de lezers nog eens wat meer te kunnen melden.

Over de Ankersmits in Doetinchem vond ik nog een aardige vermelding in het boek van S.H. Lovink, *De Geschiedenis van Doetinchem*. De oude heer Ankersmit schijnt tot de notabelen van Doetinchem te hebben behoord. Hij was althans een van de weinigen die zich rond 1870 de weelde kon veroorloven een dagblad te lezen. „Tijdens den Fransch-Duitschen oorlog waren de burgers erg verlangend het nieuws van het oorlogsterrein te horen, te meer waar een groot deel van onze weerbare jongemannen wegens de mobilisatie langs onze grenzen te velde lagen. Het huis van den heer Ankersmit leek wel een nieuwsbureau. Elken avond, wanneer de krant met de omnibus was aangekomen, stond het zwart van de mensen voor zijn huis, om de laatste oorlogsberichten te horen. Dan kwam genoemde heer met de krant in de hand op de stoep om met luide stem de menigte de laatste berichten voor te lezen“.

Teeuwsen: boerenfamilie op de grens

80 19-11-1994

Rubriek over boerderij- en familienamen.
Voor aanvullingen en suggesties: 05437 72603.

'Een verborgen cultuurschat'

Vandaag om 14.00 uur spreekt dr. P. Aalbers in zaal Reijrink in Lievelede voor de Nederlandse Genealogische Vereniging afdeling Achterhoek over 'een verborgen Gelderse cultuurschat'. Het gaat over het Gelders Documentatie Centrum, een ware schatkamer voor de genealoog, met onder meer tijdschriften over historie en genealogie en oude jaargangen van kranten. Een catalogus maakt de bezoeker wegwijs in 200.000 titels.

♦ Genealoog Tonny Thuijs uit Doetinchem heeft een vraag aan lezers van deze rubriek. Hij wil graag weten wie het gezegde kent dat een genealoog altijd tevreden is, zelfs als hij op zoek naar een edelman een bedelman vindt. Wie weet waarom dit zo is?

De timmermansdochter Jenneken Luimes uit Voorst heeft een triest leven gehad. Viermaal trouwde ze, driemaal verloor ze haar echtgenoot. Toch is ze altijd opgewekt gebleven en in Voorst sprak men wel van 'die lustige Witwe'.

Overlijden van mensen in de kracht van hun leven en van kinderen kwam in de vorige eeuw veel voor, maar het verhaal van Jenneken is wel heel tekenend. Op 21-jarige leeftijd trouwt ze in 1812 met de weduwnaar Hendrik Jan Smeenk. Na een jaar is zij weduwe en krijgt ze de zorg voor boerderij en huishouding. Ze hertrouwt na twee jaar met Johannes Teeuwsen uit Silvolde. Er worden van 1816 tot 1831 tien kinderen geboren, van wie er vier doodgaan. In 1831 staat ze weer aan het graf van haar man. Ze hertrouwt in 1832 met de weduwnaar Jan Hendrik te Grotenhuis uit Gendringen, die vier kinderen meebrengt. In 1833 wordt weer een kind geboren, maar kort erna sterft opnieuw de vader. Jenneke blijft achter met een bonte verzameling kinderen, variërend van drie tot eenentwintig jaar. In 1838 trouwt ze voor de vierde maal, nu met Hermanus ter Haar uit Dinxperlo. Het blijft haar echter bespaard dat ze voor de vierde maal weduwe wordt. Als ze in 1873 op 83-jarige leeftijd overlijdt, is dat negen jaar vóór haar vierde man.

Werth

Het is een episode uit het familieboek van Greet Teeuwsen-Schieven uit Braamt, die zich in de Teeuwsens heeft verdiept. Het is een protestantse familie uit Duitsland die zich in de Achterhoek nestelde. Het verhaal begint in 1674 in het kleine stadje Werth over de grens bij Anholt als daar

♦ De boerderij van Teeuwsen bij Engbergen onder Voorst, gemeente Gendringen. (Foto Jan van den Brink)

Jan Teeuwsen begraven wordt. Bekend is dat in 1792 Hendrik Jaarman trouwt met de weduwe van Hendrik Teeuwsen, Hendrika Jentink.

De stap naar de gemeente Gendringen wordt gezet in 1814 door Johannes, een zoon van Hendrik Teeuwsen. Hij trouwt dan volgens het Franse wetboek met de bovengenoemde weduwe Jenneken Luimes.

Vanuit Voorst (Engbergen) trekt Hendrik Teeuwsen, weer een zoon van Hendrik en Jenneken, naar Braamt om er in 1871 te trouwen met Gezina Bloemers. (Hij zou koetsier zijn geweest op kas-

teel Bergh en zo in Braamt terecht zijn gekomen). Hun zoon Johannes zou onderwijzer worden, maar moest na het overlijden van een broer de opleiding afbreken om boer te worden op de Coldenhof. Na een generatie komen we dan terecht bij Herman Teeuwsen (1915-1988), de man van Greet Teeuwsen-Schieven. De boerderij is nu van hun zoon boer en make-laar Johan Teeuwsen en schoondochter Willie Teeuwsen-Hulleman. Ze hebben twee zoons die de stamlijn voortzetten.

De Coldenhof in Braamt (in oude stukken ook Drienhuis of Coxsteedje genaamd) was oorspron-

kelijk een weverswoning; de vader van Gezina was er wever. Het huis werd herhaaldelijk uitgebreid. Door grondaankopen werd het boerenbedrijf vergroot. Ook een stuk bos hoorde erbij, Teeuwsenslag genaamd, dat later is geruild voor grond.

Kras

De familiebeschrijving begon toen Greet Teeuwsen gegevens kreeg van een kennis, waaruit bleek dat in het Duitse Wertherbruch in de parochie Werth de oorsprong van de familie lag. Greet ging op zoek op kerkhoven en bij dominees. Het stamhuis is

in Werth nog niet teruggevonden, doordat Hendrika Jentink is hertrouwd met Hendrik Jaarman, zodat de naam Teeuwsen er verdween. In de kerkboeken van het historische stadje komt de naam Teeuwsen echter wel veelvuldig voor. Er is zelfs een naamgenoot die op 74- of 75-jarige leeftijd trouwde met een achttienjarige; het paar kreeg twee kinderen.

In de Nederlandstalige overlijdensboeken van Werth staat ook genoteerd waaraan de mensen zijn gestorven en dat levert de meest wonderlijke benamingen van ziekten op zoals, rond 1825: uittering, borstziekte, waterzucht, nervenzucht of verval van krachten. Daarvan had ene Manusoom Teeuwsen in Voorst klaarblijkelijk geen last. De man ging op hoge leeftijd met Kerstmis nog zwemmen in de Strang.

Ook naar Canada vloog de familie, vanuit het Nederlandse stamhuis in Voorst uit in 1981. Toen Johan Teeuwsen uit Braamt eens op de markt in Doetinchem liep vroeg hem iemand hoe laat het was. Toen ze aan de praat kwamen bleek het toevallig een Canadese naamgenoot te zijn, op bezoek in Nederland.

De naam Teeuwsen duikt her en der op. Zo was ene Johannes Teeuwsen (een neef van voornoemde Hendrik?) een van de opzichters van de Bontebrugkerk (dolerende of gereformeerde kerk Silvolde-Gendringen) in 1887; een jaar later overleed hij.

Uit een boedelscheiding uit 1833 van het oude Teeuwsenhuis in Voorst blijkt, dat de vlasteelt er nogal van belang was. Op de inventaris staan een vlashekel en een vlasoven. Ook bijenkorven worden vermeld.

De naam Teeuwsen (eigenlijk Theo-zoon) blijkt nogal vatbaar voor verschrijvingen. In de familiestukken staat de naam op de vreemdste manieren gespeld: Teussen, Teusen, Theussen, Teeussen, Tewsen en Theeuwzen.

Rubriek over boerderij- en familienamen door Henk Harmsen.
Voor aanvullingen en suggesties
05437 72603.

Derk Tolkamp, wonend op De Haart, vertrok naar Noord-Amerika. Reden: „verbetering van bestaan... Veel Achterhoekers zochten in de vorige eeuw hun heil overzee als „economische asielzoekers... Niets bijzonders, behalve dat Derk als welgesteld te boek stond en ... 73 jaar oud was.

Familie-genealoog Rudy Tolkamp uit Breedenbroek denkt dat Derk niet in z'n eentje is vertrokken. Vermoedelijk is hij meegegaan met de familieleden bij wie hij woonde.

Er zijn Tolkampen van verschillende generaties en takken naar Amerika en Canada getrokken. In het Duitse Sauerland, ja zelfs in het Afrikaanse Burkina Fasso kan men de naam Tolkamp vinden. Een ingenieur uit de familie vestigde zich er.

Bij de volkstelling van 1947 woonden de meeste Tolkampen in de gemeente Aalten, namelijk 96 personen. Dat klopt met het gegeven, dat in Aalten de oorsprong van de familienaam ligt.

Winterswijk volgt met 32 personen (in 1947), vervolgens Hengelo met 21, Wisch 10, Vorden 7 en Zelhem 6. Met elk eenmaal de naam worden nog genoemd Arnhem, Dinxperlo, Echteld, Gorssel, Ruurlo, Olst, Rotterdam en Zeist. De tak Hengelo/Olst valt voorlo-

De eerste Tolkamp heette Sellink

pig nog buiten de stamboom van de Aaltense Tolkamps.

Rudie Tolkamp komt van de boerderij Groot Paske in IJzerlo, nu bewoond door zijn jongere broer Wim en gezin. Rudie kwam in de genealogie verzeild doordat een neef, bezig met de familie Damkot, hem om gegevens vroeg. Er was helaas weinig bekend. Rudy sloeg de familie-fotoalbums onder de arm, ging ooms en oudooms af voor gegevens en ... hij was verkocht. Het onderzoek naar zijn eigen familie begon met het doorpluizen van telefoonboeken en een gang naar het gemeentehuis.

Sellink

De stamboom begint met Tönnis Sellink in Ratum, in 1643 getrouwd met Berendexken Boeyink. Zoon: Derk Sellink, in 1693 met Alken Breurink gehuwd. Derks zoon Tönnis is de naamgever van de familie, als hij in 1718 trouwt met Hermken Jasinck en op de boerderij Tolkamp achter 't Walfort op De Haart gaat wonen. (Mogelijk behoorde het huis Tolkamp tot dit landgoed, want in 1640-1650 is sprake van „Tolkamp bouman op 't Walfort...).

Hun zoon heet weer Derk Tolkamp en gaat in 1750 met Berendina Penninks naar het stadhuis. Zij overlijdt, hij hertrouwt in 1756 met Hendersken Oosterman, waarschijnlijk zijn buurmeisje. Hendersken is een dochter van Jurden Borninckhof en Fije Oosterman. Hun jongste zoon Frederik boerde op De Kok in Barlo, waar nog altijd Tolkamps wonen; zoon Derk was de bovengenoemde bejaarde emigrant. Willen we de naamreeks Tolkamp echt ervolgen tot onze genealoog,

♦ Rudie Tolkamp voor het huis op De Haart, waaraan zijn familie haar naam dankt. (Foto Willem Hissink)

dan komen we terecht bij Berend Tolkamp in IJzerlo, de derde zoon van bovengenoemde Derk. Berend huwde in 1779 met Elsen Hijink en woonde op 't Beekink in IJzerlo (Stokkertweg 1) waar ook nu nog Tolkampen wonen op zowel Olde als Nieuw Beekink. De oudste zoon van Derk valt af als naamgever, want hij noemt zich Drenthel, naar het huis op de Haart waar hij woonde. Van het gezin van Berend en Elsen moeten we het zevende en achtste kind volgen. Nummer zeven is Christiaan, die op 't ouderlijk Beekink blijft wonen, nummer acht is Gert-Jan op de Hoge-

wind in IJzerlo, de voorvader van genealoog Rudie.

Die naam Hogewind duidt op de ligging van de boerderij ten noorden van de molen, dus op de hoge wind, zoals een molenaar de noorderwind in zijn vakjargon noemt. Gert-Jan die in 1823 trouwt met Hendrika Hilbelink, was lang 1 el 62. Dat weten we uit het document, waarin hij voor militaire dienst is afgekeurd. Als met die el 69 cm wordt bedoeld, was hij wel erg klein van stuk.

Molen

Zoon Jan-Willem, getrouwd in 1860 met Harmina Oberink, was

akkerbouwer en tapper. Zij kochten het Groot Paske in IJzerlo.

Opa Roelof, de volgende generatie, nam in 1901 de dochter Aleid Henriette van de molenaar Wilhelm Radstaak in de Bochtelse buurtschap Spork tot vrouw. Radstaak kocht de Sporkse standaardmolen met het goed Gries in 1871 voor 4000 Taler. Sinds 1842 had zijn familie de molen al gepacht. Van de molenaarsvrouw Adolfine Radstaak wordt verteld dat ze het graan van het molenhuis naar de zestig verder op staande 'Möllenbulte' sjouwde, het brooddeeg met de voeten kneedde en daarnaast nog een huishouding met

vijftien kinderen verzorgde. Bij wind moest ook op zondag worden gemalen. Als 's nachts de vensterluiken door de wind heen en weer klapperden, was dat een teken voor de molenaar om op te staan en te gaan malen.

In 1900 verkocht de familie de molen door. Een blikseminslag maakte in 1931 een eind aan het machtige bouwwerk. Het fraaie molenhuis is nog bewaard gebleven. Er zijn al jaren plannen om de oude molen weer op te bouwen, althans een molen van hetzelfde type naar Spork te verplaatsen.

Tot 1908 woonde Roelof Tolkamp in Spork. Zoon Albert op Groot Paske huwde in 1937 Christina Ansink en zo komen we uit bij onze genealoog Rudolf Christiaan (geboren 1938).

Door enkele zeer kinderrijke gezinnen in het verleden is de familie wijdvertakt. Van de vele familietakken noemen we nog een slachterij Tolkamp in Bochtel, de vroegere slager Hendrik Jan op de Pol in Aalten, zijn broer Derk Willem op Klein Duenk in Barlo, vroegere keukenhandel in Winterswijk en een dierenartsenpraktijk (uit de tak Morgenrood) in Varsseveld. De zoon Janwilm van Rudies achterneef Jan op Klein Paske speelt in de band Undercover. In Roermond is een Tolkamp telg als hydrobioloog actief.

De Tolkamp tak Hengelo-Steenderen-Olst is voor Rudie Tolkamp nog niet te plaatsen. Berend Tolkamp trouwde in 1768 met Aleida Maria Wienholts ergens in Baak, Steenderen of Vorden. Ook in Barlo en Meddo staan nog huizen met de naam Tolkamp en bij Meddo is een Tolkampweg. Wie weet er meer van?